

Francesc Navés

El personatge

Arquitecte paisatgista

“El paisatgisme hauria de tenir més en compte els cicles vitals”

Francesc Navés és doctor arquitecte per l'Escola d'Arquitectura de Barcelona de la UPC i paisatgista per la mateixa universitat, on és també professor titular. A la seva amplíssima activitat docent, s'hi ha d'afegir un gran afany divulgatiu, amb obres com *El árbol en jardinería y paisajismo*, *Arquitectura del paisaje rural*, *Arquitectura del paisaje natural* i *Parques y jardines de Gaudí*, que s'han convertit en autèntics referents. La restauració del jardí històric de l'Ateneu Barcelonès, la correcció de l'impacte ambiental de trams de l'autopista del Maresme i l'ordenació de zones del Parc Natural de la Muntanya de Montserrat són alguns dels seus projectes.

Ordenar, crear, recrear, evocar... Quin d'aquests verbs s'acosta més a l'essència de la seva feina?

Tots: ordenar quan planifico, crear quan dissenyo jardins o parcs, recrear quan

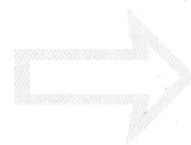
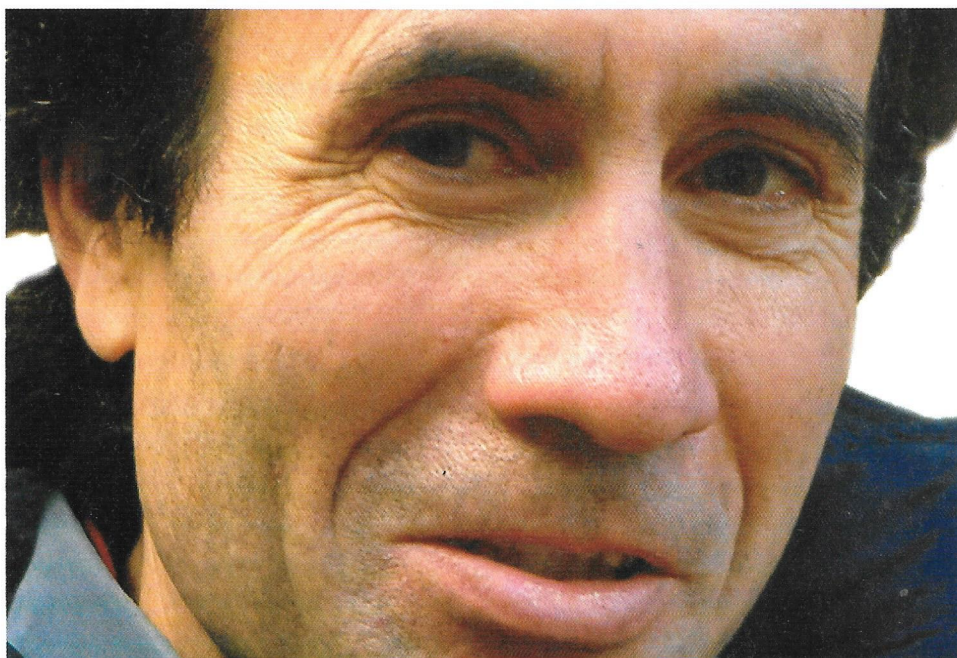
intento col·locar elements de la natura o del paisatge rural en els parcs i aleshores, freqüentment, es produeix una evocació dels paisatges viscuts. Són importants els paisatges que has anat incorporant a la teva experiència personal: aquell jardí de la infància de la casa de Tiana on estíuejava... Paisatges interioritzats, que sempre estan presents d'una manera o altra.

Alguna predilecció, a l'hora de treballar, per algun tipus d'espai en concret?

Totes les escales et poden emocionar o interessar. Quan vaig treballar en la restauració del jardí de l'Ateneu vaig gaudir intuïnt que podria ser un bon model i referent per a tots els patis de l'Eixample de Barcelona.

Quines diferències hi ha entre jardineria i paisatgisme?

Hi ha la idea que el paisatgisme és molt important i la jardineria és secundària.

"Quan el paisatgista només treballa amb formes, acaba amb focs d'artifici que no creen paisatge"

"Els estudis d'impacte ambiental haurien de ser més vinculants"

Però penso que el paisatgisme fa servir molts elements de la jardineria, sense els quals no seria possible. Rubió i Tudurí, un dels grans paisatgistes que hem tingut a Catalunya, es deia a si mateix jardiner.

Fins a quin punt necessita en la seva professió coneixements dels ecosistemes?

El paisatgista ha de treballar amb formes i cicles vitals alhora. Quan només treballa amb formes, acaba amb focs d'artifici que no creen paisatge. Per exemple, quan s'estava recuperant el pantà de Vallvidrera, el fet que les illetes fossin rodones o rectangulars no era tan important, i sí que ho era, en canvi, la reintroducció de la reïnta i que els fluxos biològics de l'indret funcionessin.

Es treballa d'aquesta manera al nostre país?

Crec que el paisatgisme que es fa ara i aquí encara és bastant formalista i que hauria de tenir més en compte els cicles vitals i triar adequadament les espècies vegetals. Curiosament, en la nostra tradició paisatgística mediterrània sempre ha existit la xerojardineria. Fontserè o Rubió i Tudurí ja l'aplicaven. Ara s'està recuperant.

Vostè, d'alguna manera, ha escrit precisament per afavorir aquesta recuperació.

El que em va motivar molt a escriure els meus llibres va ser acostar-me a l'obra de l'ecòleg Ramon Margalef, que reflexionava sobre com havia de ser la gestió de la natura als Països Catalans. Jo veia molt bé els seus textos, però ell pensava que tot plegat no serviria gaire, perquè, al final, arquitectes i enginyers de camins no se'l llegirien. I això em preocupava, perquè aquests professionals són els que més modifiquen el paisatge. En definitiva, aquest és el propòsit de les meves obres: que es planifiqui i projecti coneixent el medi.

Sabem apreciar els nostres paisatges?

L'Empordà té una qualitat comparable a la Toscana, però s'hi han deixat edificar coses impresentables, i el problema és que no estan fetes als anys 70, sinó als 90 i actualment.

De quins països podem aprendre per orientar millor aquestes qüestions?

Dels països anglosaxons i d'Alemanya –on en els anys 40 ja les tenien en compte–. Ara bé, nosaltres hem de mirar més a l'àrea mediterrània: Itàlia, Grècia. No tant a França. L'escola de Versalles, que marca el cànon, se centra fonamentalment en el clima atlàntic. Curiosament, a Itàlia, igual que aquí, la professió de paisatgista no està reconeguda, però hi ha un respecte impressionant pel paisatge. Perquè, en el fons, tenen una gran consideració per la geografia i la història dels llocs.

Què passa amb el problema de la inserció de les infraestructures? És que es venen molt malament? O és que real-

ment no es poden integrar en l'entorn?

Decidir per on passen les infraestructures és el que marca l'ordenament del territori. Primer s'han d'explicar molt bé abans de fer res, i, quan es fa, cal procurar que l'impacte sigui el mínim possible. Mirem el cas de l'autovia entre Badalona i Mollet. Els monjos de la cartoixa de Montalegre es van trobar de cop amb un projecte que els afectava plenament sense saber-ne res de res. Falta, doncs, informació, diàleg i debat en l'inici dels processos, i això estalviaria després molts problemes. També és veritat que, en aquest país, històricament, la gent té l'experiència que les infraestructures els han afectat negativament i que les directrius són molt "vialistes" i potencien el vehicle privat.

I els estudis d'impacte ambiental?

Els exigim per a les grans infraestructures, però no per a les urbanitzacions, que tenen un impacte important, i no en el bon sentit. A més, aquests estudis haurien de ser més vinculants, i no simples tràmits burocràtics, com passa ara en molts casos, que, a l'hora d'executar l'obra, no es tenen en compte, al·legant raons tècniques o econòmiques.

Quina opinió en té, del verd a Barcelona?

Hem avançat, però encara tenim poc espai verd per persona. Hi ha mil oportunitats; el "forat de la vergonya", per exemple, del qual s'ha parlat tant, ha de ser un jardí per als veïns, que han de participar en el projecte. Em fa por que es converteixi en un espai "de disseny". D'altra banda, ha d'haver-hi més connexió dels parcs entre ells i amb els espais naturals i rurals; aprofitar qualsevol racó per posar-hi més vegetació (mitgeres, petits solars, els xamfrans, els mateixos balcons), i potenciar més l'horticultura urbana. També caldria trobar un punt mitjà entre les necessitats de biodiversitat en l'arbrat, que hi són, i la preservació de certes espècies que donen caràcter a un lloc, com els plàtaners de l'Eixample. I ser més acurat i científic amb la poda dels arbres viaris i la conservació dels jardins històrics.

Albert Punsola